

Golfbaan/bungalowpark Hof van Twente te Goor

**Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de
aanvulling daarop**

8 maart 2005 / rapportnummer 1378-149

commissie voor de milieueffectrapportage

Gemeente Hof van Twente
Postbus 48
7490 AA DELDEN

uw kenmerk
4685(04)

uw brief
6 oktober 2004

ons kenmerk
1378-150/Do/gl

onderwerp
Toetsingsadvies over het MER Golf-
baan/bungalowpark Hof van Twente te
Goor en de aanvulling daarop

doorkiesnummer
(030) 234 76 24

Utrecht,
8 maart 2005

Geachte raad,

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een toetsingsadvies uit te brengen over een milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over Golfbaan/bungalowpark Hof van Twente te Goor.

Overeenkomstig artikel 7.26 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de besluitvorming. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag het (ontwerp)besluit en de evaluatiedocumenten krijgt toegestuurd.

Hoogachtend,

drs. J.G.M. van Rhijn
Voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Golfbaan/bungalowpark Hof van Twente te
Goor

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Golfbaan/bungalowpark Hof van Twente te Goor
en de aanvulling daarop

Advies op grond van artikel 7.26 van de Wet milieubeheer over het milieueffectrapport over Golfbaan/bungalowpark Hof van Twente te Goor en de aanvulling daarop,

uitgebracht aan de gemeente Hof van Twente door de Commissie voor de milieueffectrapportage; namens deze

de werkgroep m.e.r.

Golfbaan/bungalowpark Hof van Twente te Goor,

de secretaris

ir. F.D. Dotinga

de voorzitter

drs. J.G.M. van Rhijn

Utrecht, 8 maart 2005

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	1
2. OORDEEL OVER HET MER, DE AANVULLING DAAROP EN DE MONDELINGE INFORMATIE.....	2
2.1 Algemeen	2
2.2 Toelichting op het oordeel.....	3
2.2.1 Meest milieuvriendelijk alternatief.....	3
2.2.2 Ecologische informatie	4
2.2.3 Hydrologische informatie.....	5
2.2.4 Nieuw voorkeursalternatief.....	6
2.2.5 Economische en sociaal-culturele aspecten	7

BIJLAGEN

1. Brief van de gemeente Hof van Twente d.d. 6 oktober 2004 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen.
- 1a. Brief van de gemeente Hof van Twente d.d. 29 november 2004 waarin de Commissie uitstel van de adviestermijn wordt verleend.
- 1b. Brief van de gemeente Hof van Twente d.d. 22 december 2004 waarin de Commissie uitstel van de adviestermijn wordt verleend.
- 1c. Brief van de gemeente Hof van Twente d.d. 24 februari 2005 waarin de Commissie uitstel van de adviestermijn wordt verleend.
2. Kennisgeving in de Twentsche Courant Tubantia d.d. 6 oktober 2004 inzake de tervisielegging van het MER.
- 2a. Kennisgeving in Hofnieuws d.d. 19 januari 2005 inzake de tervisielegging van de aanvulling op het MER.
3. Projectgegevens.
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen op het MER.
- 4a. Lijst van inspraakreacties en adviezen op de aanvulling op het MER.
5. Memo d.d. 26 november 2004 van de Commissie voor de milieueffect-rapportage inzake het advies om een aanvulling op het MER te laten opstellen.

1. INLEIDING

Herikerberg Vastgoed BV heeft het voornemen een recreatiecomplex 'Hof van Twente' aan te leggen ten westen van Goor, bestaande uit:

- 350 recreatiebungalows;
- een 18-holes golfbaan, een golfoefenbaan en een driving range;
- voorzieningen als een overdekt zwembad, restaurant en sportvoorzieningen;
- een recreatieplas
- ecologische voorzieningen.

Voor deze activiteit dient de procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.) te worden doorlopen. Een milieueffectrapport (MER) dient de milieu-informatie op te leveren ten behoeve van het besluit van de gemeente Hof van Twente over het bestemmingsplan. Tevens is voor het voornemen een uitwerking van het provinciale streekplan nodig.

Bij brief van 6 oktober 2004¹ is de Commissie voor de m.e.r. door de gemeente Hof van Twente in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over het opgestelde MER. Het MER is op 6 oktober 2004 ter visie gelegd met de kennisgeving in de Twentsche Courant Tubantia².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

Op grond van de Wet milieubeheer⁴ toetst de Commissie het MER:

- aan de richtlijnen, zoals vastgesteld op 10 februari 2004;
- op eventuele onjuistheden;
- aan de wettelijke regels voor de inhoud van een MER.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties op het MER, die zij van het bevoegd gezag ter inzage heeft gekregen⁵.

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de wettelijke vereisten en de richtlijnen en gaat zij na welke onderdelen van het MER in aanmerking komen voor een positieve vermelding. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij het besluit over het bestemmingsplan. Is dat naar haar mening niet het geval dan betreft het een *essentiële tekortkoming*.

De Commissie was van mening dat in het MER essentiële informatie ontbrak en adviseerde de gemeente om een aanvulling op dit MER te laten opstellen. Deze bevindingen zijn op 25 november 2004 besproken met de gemeente en met de initiatiefnemer, en vervolgens vastgelegd in een memo van de Commissie aan de gemeente⁶. De gemeentedelegatie nam het voorstel om een aan-

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Artikel 7.26 lid 1, 7.23 lid 2 en 7.10.

⁵ Bijlage 4 geeft een lijst van de op het MER binnengekomen reacties.

⁶ Zie bijlage 5.

vulling te laten opstellen over en heeft dit standpunt voorgelegd aan de gemeenteraad. Deze heeft op 21 december 2004 besloten de aanvulling te laten opstellen en deze aanvulling tevens ter visie te leggen⁷. Op 12 januari 2005 heeft de Commissie de aanvulling per e-mail ontvangen.

De Commissie had over de informatie van de aanvulling nadere vragen die op 23 februari 2005 met de gemeente en de initiatiefnemer zijn besproken. In dit advies wordt aangegeven welke punten het betreft, de informatie die is gegeven en de conclusies die dit heeft opgeleverd. Om de nieuwe informatie te kunnen betrekken in dit advies heeft de gemeente de Commissie uitstel verleend om haar toetsingsadvies uit te brengen⁸.

Dit advies geeft het oordeel van de Commissie over het MER, de aanvulling daarop en de informatie die mondeling van de initiatiefnemer is verkregen.

De Commissie beperkt zich in dit advies tot hoofdzaken en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

2. OORDEEL OVER HET MER, DE AANVULLING DAAROP EN DE MONDELINGE INFORMATIE

2.1 Algemeen

De Commissie is van mening dat met het MER – inclusief de aanvulling daarop en de nadere mondelinge informatie – de **essentiële informatie aanwezig is** voor de besluitvorming.

Mede door het uitbrengen van een aanvulling op het MER en doordat ná deze aanvulling nog nieuwe mondelinge informatie is verstrekt, is de informatie echter sterk versnipperd. De conclusies die de initiatiefnemer verbindt aan de informatie uit het MER en uit de aanvulling daarop is op onderdelen arbitrair en heeft daardoor geleid tot inspraakreacties die hier op ingaan⁹. De Commissie meent dat de presentatie van de alternatieven niet gelijkwaardig is en de onderlinge vergelijking ervan niet evenwichtig en objectief is, met name in de aanvulling op het MER. Ondanks dat de informatie hierdoor lastig interpreteerbaar is, is de geboden informatie wel voldoende.

In de volgende paragrafen gaat de Commissie inhoudelijk in op haar oordeel. Waar dat zinvol kan zijn geeft de Commissie aanbevelingen voor de verdere besluitvorming. De Commissie verwijst daarbij – voor zover relevant – naar inspraakreacties op de aanvulling, die zij van de gemeente heeft ontvangen¹⁰.

⁷ Zie de brieven van de gemeente in bijlage 1a en 1b en de kennisgeving inzake tervisielegging van de aanvulling in bijlage 2a.

⁸ Zie de brief van de gemeente in bijlage 1c.

⁹ Zie bijlagen 4 en 4a.

¹⁰ Zie bijlage 4a.

2.2 Toelichting op het oordeel

2.2.1 Meest milieuvriendelijk alternatief

MER

In het MER was geen meest milieuvriendelijk alternatief (MMA) uitgewerkt. Zoals in de richtlijnen is aangegeven dient dit alternatief gericht te zijn op beperking van het ruimtebeslag. Het MER ging voorbij aan de mogelijkheid van een geconcentreerde opzet van de golfbaan, zodat de Herikervlier (onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur met beschermingsafweging van het Structuurschema Groene Ruimte) beter ontzien zou kunnen worden. Ook zou een nabij de bungalows gelegen locatie voor de oefenbaan gunstiger kunnen zijn, omdat dan minder lichthinder optreedt in het omliggende, relatief minder verstoorde gebied.

De Commissie adviseerde om in een aanvulling op het MER alsnog het MMA te ontwikkelen, waarbij met name het ruimtebeslag en de uitstralingseffecten van de golfbaan teruggebracht worden. Van dit MMA dienden de milieueffecten te worden beschreven en te worden vergeleken met die van de andere alternatieven.

Aanvulling

In de aanvulling is een compact alternatief uitgewerkt waarbij verstoring door recreatie zich tot een kleiner gebied uitstrekt. Het compacte alternatief omvat een compacte situering van bungalows en golfbanen (met inachtneming van de planvoorwaarden van de initiatiefnemer), situering van de meest intensieve golfvoorzieningen – zoals de oefenbaan, de driving range en het golfcentrum – aansluitend aan het centrum en het bungalowcomplex, drie holes in het oostelijke deel van de Herikervlier en een bredere ecologische verbindingszone bij Goor dan in het MER was uitgewerkt.

In de aanvulling staat tevens dat – naast de drie holes in het oostelijke deel van de Herikervlier – de rest van dit deelgebied wordt versterkt door aanplant van bos, struweel en ruigte.

De initiatiefnemer stelt in de aanvulling voor om – in plaats van het compacte alternatief – het geconcentreerde alternatief uit het MER als MMA te beschouwen.

De Commissie meende echter op grond van het MER en de aanvulling daarop dat het compacte alternatief als MMA moest worden aangemerkt, omdat de bestaande waarden in de Herikervlier versterkt zouden worden. De Commissie overwoog daarbij dat de beoordeling van het compacte alternatief, vanwege de natuurontwikkeling in het resterende deel van de Herikervlier (positief) gewaardeerd zou moeten zijn. De effectentabel in de aanvulling op het MER waardeerde deze potentiële natuurontwikkeling niet.

Mondelinge informatie

De initiatiefnemer heeft in reactie hierop aangegeven dat een foutieve tekst in de aanvulling tot onduidelijkheid heeft geleid¹¹. Afgezien van een beperkte overgangszone tussen golfbaan en akker vindt in het compacte alternatief geen versterking van natuurwaarden plaats. Bij een compact alternatief hoort de consequentie dat de initiatiefnemer minder areaal zal verwerven en dat er minder ruimte resteert voor natuurontwikkeling. Dit verklaart de keuze van

¹¹ Zie pagina 5 van de aanvulling: de volgende passage dient volgens de initiatiefnemer te vervallen: “De rest van het gebied wordt ontzien en daar worden de bestaande waarden zoveel mogelijk versterkt.”

de initiatiefnemer om niet het compacte alternatief, maar het geconcentreerde alternatief aan te merken als MMA¹².

■ In de aanvulling op het MER is het gevraagde MMA-concept (beperkt ruimtebeslag, de Herikervlier zo veel mogelijk ontzien en de oefenbaan nabij de bungalows situeren) uitgewerkt, waarmee de geconstateerde tekortkoming van het MER is weggenomen.

■ Op basis van de geboden informatie (MER, aanvulling en mondelinge informatie) en uitgaande van het programma van eisen (350 woningen en een 18-holes baan) is – naar het oordeel van de Commissie – geen eenduidig MMA-concept af te leiden. Uit de informatie kan een inschatting ontstaan dat een ruime uitleg van golfholes met relatief veel ruimte daartussen voor ruigten en plassen het milieuvriendelijkst zal zijn. Evengoed kan uit de informatie volgen dat het beperken van het ruimtebeslag door het voornemen en het daarmee vrijspelen van ruimte voor natuurontwikkeling het meest milieuvriendelijk is.

2.2.2 Ecologische informatie

MER

In het MER was in bijlage 5 een lijst opgenomen van beschermde soorten. Onduidelijk was hoe die tot stand was gekomen. Ook een kwantificering ontbrak. Het MER bevatte in bijlage 12 voor het voorkeursalternatief een goede kwalitatieve beschrijving van natuurdoeltypen en doelsoorten, maar dit ontbrak voor de referentie en voor de andere alternatieven. Voor alle natuurdoeltypen ontbrak een kwantificering.

De Commissie adviseerde in een aanvulling de effecten op ecologie te kwantificeren, door voor de autonome ontwikkeling, voor de beide modellen (geconcentreerd en verspreid) en voor het MMA het percentage of de oppervlakte aan natuurdoeltypen aan te geven.

Aanvulling

Voor het nieuwe voorkeursalternatief geeft de aanvulling aan welk bestaand groen gehandhaafd blijft, waar groen gekapt wordt, waar nieuw opgaand groen en droog en nat grasland gerealiseerd worden, en waar natte ruigten en poelen gepland zijn, alsmede de oppervlakten hiervan.

De Commissie meende dat in de aanvulling:

- geen relatie werd gelegd tussen deze groenvoorzieningen en de natuurdoelen van de verschillende inrichtingselementen, zoals gegeven in bijlage 12 van het MER;
- ten onrechte het nieuwe groen ter plaatse van het bungalowpark¹³ gelijk werd geschakeld aan de ruigten die worden gecreëerd op de golfbaan. Het 'nieuwe groen' op het bungalowpark is een parkachtig terrein met opgaand groen en bungalows, waar zich veelal recreanten bevinden (dus meer verstoring dan bijvoorbeeld het nieuwe groen op het golfterrein). Het is daardoor ecologisch minder waardevol dan de ruigten¹⁴;

¹² De Commissie heeft zich overigens ook over het door Natuur en Milieu Overijssel voorgestelde MMA een mening gevormd (zie bijlage 4a: nr. 3). Dit MMA zou betekenen dat het planonderdeel van de bungalows wordt geschrapt. Volgens de Commissie wordt met een dergelijke opzet het programma van de initiatiefnemer ter discussie gesteld. De Commissie acht in het MER voldoende aannemelijk gemaakt waarom de initiatiefnemer juist een combinatie van bungalowpark en golfbaan nastreeft en zij acht het derhalve te ver voeren om een dergelijk extra 'programma-MMA' te vragen.

¹³ De Commissie meent overigens dat figuur 8.3 (pag. 141 van het MER) juistere weergeeft waar nieuw groen gerealiseerd wordt dan de figuren in de aanvulling op het MER (pagina's 20 en 21).

¹⁴ Zie ook de inspraakreactie van de Vereniging van Verontruste Burgers van de Hof van Twente (bijlage 4a: nr. 1).

- nauwelijks informatie staat over de groene inkleding bij autonome ontwikkeling en per alternatief. Om hierover een beeld te vormen is interpretatie nodig van de gegevens van het nieuwe voorkeursalternatief.

De Commissie wees erop dat getoetst zal moeten worden aan het provinciale ruimtelijke beleid (met name toetsing aan het natuurbeleid, i.c. de Ecologische Hoofdstructuur).

Mondelinge informatie

Door de initiatiefnemer is mondeling nader uitgelegd dat de volgende koppelingen tussen de aanvulling op het MER en de inrichtingselementen in bijlage 12 van het MER gelegd moeten worden:

- bestaand opgaand groen = bos en bosranden;
- te kappen groen: betreft bos en bosranden;
- nieuw opgaand groen = bos en bosranden;
- ruigte/poelen/vennen = water- en oevervegetatie en rietlanden.

De initiatiefnemer erkent dat het nieuwe groen tussen de bungalows vanwege verstoring en vervuiling een andere waarde heeft voor de fauna dan het groen op de golfbaan, en stelt dat nadere kwantificering van de te ontwikkelen natuurdoelen volgt in een verdere detaillering.

Door de initiatiefnemer is mondeling aangegeven dat het MER ten onrechte suggereert dat de gehele Herikervlier kerngebied is van de EHS. Het dient gezien te worden als een afgeronde begrenzing, omdat er ook akkers met intensief landbouwkundig gebruik vallen binnen dit gebied. Een check van het *Streekplan Overijssel 2000+* en navraag door de Commissie bij de provincie Overijssel heeft dit door initiatiefnemer geschetste beeld van de beleidsmatige status van de Herikervlier bevestigd. Ook stelt de provincie dat een eventuele golfbaan niet per definitie strijdig hoeft te zijn met het EHS-beleid. De Commissie acht in dat kader cruciaal welk bos gekapt wordt: de aanvulling biedt deze informatie voor zowel het oorspronkelijke voorkeursalternatief als voor het nieuwe voorkeursalternatief.

- De Commissie meent dat de ecologische informatie matig en versnipperd is gegeven, maar voldoende is om over te gaan tot besluitvorming. Zij adviseert de gemeente om – alvorens daartoe over te gaan – met de provincie Overijssel te overleggen hoe aan het EHS-beleid getoetst moet worden. Daarbij dient volgens de Commissie onder andere beoordeeld te worden welke compensatieplicht geldt voor aantasting van natuur en of hier aan wordt voldaan.

2.2.3

Hydrologische informatie

MER

Het MER was rond kwalitatieve beoordelingen opgebouwd. De conclusies dienen echter – voor zover mogelijk – gestaafd te worden met een cijfermatige onderbouwing, vooral voor de aspecten ecologie en water. Er dient – gezien de waterwinning en de effecten van waterstanden op ecologie – inzicht te komen in de effecten van de verschillende alternatieven op de waterhuishouding. De grondwaterstanden en -stromingen, cq de ontwikkelingen daarvan, zijn cruciaal. In het MER ontbraken de grondwaterstanden, zodat de berekeningen en de modelstudie niet te toetsen zijn. De peilverlaging tengevolge van de bergingsvijvers zou volgens het MER aangevuld worden door extra kwel. Dit betekent echter ook extra infiltratie: de grootte van deze infiltratie en de effecten op natuur en op de drinkwaterwinning ontbraken in het MER.

De Commissie adviseerde in een aanvulling de effecten op water te kwantificeren. Dit houdt in dat voor de autonome ontwikkeling en voor de alternatieven aangegeven worden: de grondwaterstanden en -stromingen en de gevolgen van veranderingen daarvan.

Aanvulling

De aanvulling geeft helder aan welk hydrologisch rekenmodel is gebruikt voor de inschatting van de effecten op de waterhuishouding, welke waarde moet worden toegekend aan de resultaten (nauwkeurigheid) en welke hydrologische effecten beschouwd moeten worden als leemten in kennis.

Er is aannemelijk gemaakt dat de effecten op de waterstanden niet significant zijn, zeker niet buiten het plangebied.

- Hiermee voldoet de hydrologische informatie in de aanvulling op het MER aan de richtlijnen en is er voldoende informatie voor besluitvorming.

Wel wijst de Commissie erop dat in het kader van de vergunningverlening (zoals de Ontgrondingenwet, de Grondwaterwet, de Wet op de waterhuishouding en de Wet verontreiniging oppervlaktewater¹⁵) aanvullende hydrologische informatie nodig kan zijn.

2.2.4

Nieuw voorkeursalternatief

MER

In het MER stond een voorkeursalternatief aangegeven voor het programma met onder andere 350 recreatiebungalows, een 18-holes golfbaan, een golf oefenbaan en een driving range.

Aanvulling

In de aanvulling wordt een nieuw voorkeursalternatief voorgesteld. De grootste wijzigingen ten opzichte van het voorkeursalternatief uit het MER zijn:

- de bungalows worden geconcentreerd aan de noordzijde van de Heriker Meene, dus niet meer in het laaggelegen zuidoostelijke deel;
- het buiten het bungalowpark resterende plangebied wordt – naast golfvoorzieningen als clubhuis en driving range, een ecologische zone bij Goor en ruigten/poelen/bosjes – ingevuld met 27 golfholes in plaats van een baan met 18 holes en een oefenbaan;
- in de Herikervlier worden 11 holes gesitueerd, in plaats van zeven holes;
- de driving range en de oefenvoorzieningen worden aan de zuidzijde van de Heriker Meene gesitueerd.

De aanleiding voor dit nieuwe voorkeursalternatief berust – blijkens de aanvulling – op de inspraak en op exploitatieoverwegingen. Dit wordt niet nader toegelicht. Ook suggereert de aanvulling dat het nieuwe voorkeursalternatief wordt voorgesteld vanwege de mogelijkheden om ecologie te ontwikkelen. In m.e.r.-kader betekent de introductie van het nieuwe voorkeursalternatief dat de bandbreedte voor alternatieven groter is dan eerder in de startnotitie gesuggereerd, omdat er nu ook programma-alternatieven blijken te zijn (namelijk een 27-holesbaan).

De Commissie merkte op dat de aanvulling slechts een zeer beperkte onderbouwing geeft voor het nieuwe voorkeursalternatief en dat het niet spoort met de overwegend negatieve inspraakreacties, waarin gepleit wordt voor beperking van de benodigde ruimte voor het voornemen. Tevens merkte de Commissie op dat onduidelijk is waarom het compacte alternatief weinig ruimte zou bieden voor ruige delen en extra water. In de Heriker Meene spoort dit niet met het nieuwe voorkeursalternatief dat met evenveel (11) golfholes op dezelfde oppervlakte wél deze ruimte zou bieden.

¹⁵ Zie ook bijlage 3 bij het MER, waarin nader is uitgewerkt welke vergunningen nodig zijn voor het voornemen.

Mondelinge informatie

Door de initiatiefnemer is nader aangegeven dat met nieuwe ontwikkelingen in de exploitatie duidelijk is geworden dat niet meer kan worden volstaan met een 18-holes golfbaan, maar dat dit een 27-holes golfbaan dient te zijn. De lay out van het nieuwe voorkeursalternatief in de aanvulling moet begrepen worden als 18 'volwaardige' holes en 9 oefenholes (oefenholes zijn korter dan volwaardige holes, dus nemen relatief minder ruimte in).

Ook is mondeling toegelicht welke holes op de kaarten volwaardige holes betreffen en welke de oefenholes zijn. De initiatiefnemer verklaart hiermee mede waarom zij vindt dat in de Heriker Meene het compacte alternatief minder ruimte biedt voor ruige delen en extra water dan het nieuwe voorkeursalternatief – ondanks dat er evenveel holes op kaart zijn ingetekend: enkele van de holes van dit nieuwe voorkeursalternatief zijn kleiner dan die van het compacte alternatief.

- Omdat het kaartmateriaal in de aanvulling mogelijk verwarrend is vanwege het introduceren van een nieuw programma, raadt de Commissie aan om voor de besluitvorming de onderdelen van dit programma op kaart te duiden¹⁶.

2.2.5

Economische en sociaal-culturele aspecten

De exploitatie en de daarvoor vereiste omvang van het bungalowpark zal in de besluitvorming een belangrijk punt zijn. In de richtlijnen heeft de gemeente nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de economische en sociaal-culturele aspecten.

MER

Alhoewel geen milieuthema, merkte de Commissie op dat de in het MER gegeven cijfers op gebied van bestedingen en werkgelegenheid arbitrair waren. Daarnaast werd in het MER vermeld dat een opzet van 250 bungalows ten opzichte van een opzet met 350 bungalows slechts 25% aan bestedingen en werkgelegenheid zou opleveren. De Commissie achtte dit onlogisch.

Aanvulling

De aanvulling gaat niet nader in op deze punten.

- Indien de keuze tussen 250 en 350 bungalows nog in discussie is in de gemeenteraad, dan is te overwegen om een nadere onderbouwing te laten geven van de te verwachten economische en werkgelegenheidseffecten bij een bungalowpark met 250 bungalows.

¹⁶ Dit betreft de onderdelen van het bungalowcomplex met centrum en recreatieplas, de onderdelen van de 18-holes golfbaan en 9-holes oefenbaan, clubhuis, driving range en oefenvoorzieningen, en de onderdelen voor natuurbehoud en natuurontwikkeling.

BIJLAGEN

bij het toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Golfbaan/bungalowpark Hof van Twente te Goor
en de aanvulling daarop

(bijlagen 1 t/m 5)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 6 oktober 2004 waarin de Commissie om advies wordt gevraagd

Postbus 48
7490 AA Delden
Telefoon 0547-858585
Fax 0547-858586
Bank: 2850.92.790
E-mail: info@hof-van-twente.nl
website: www.hof-van-twente.nl

Commissie voor de milieu-effectrapportage	
ingekomen :	17 OKT. 2004
nummer	
dossier	1378-66/67
kopie naar :	DJ fw

Commissie voor de Milieu-
effectrapportage
Mevrouw V. ten Holder
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Uw brief van:

Uw kenmerk:

Ons kenmerk:

Datum:

4685(04)

6 oktober 2004

Behandeld door:

Doorkiesnummer:

Bezoekadres:

Verzonden:

Klaas Kelly

0547 858887

O.L. Vrouwestraat 16
Bentelo

- 6 OKT. 2004

Bijlage(n): 1

Onderwerp: Inspraak MER "Landgoed Hof van Twente"

Geachte mevrouw Ten Holder,

Bij brief van 20 augustus 2004 heb ik u het MER "landgoed Hof van Twente" toegezonden. Bij raadsbesluit van 28 september 2004 heeft de raad van de gemeente Hof van Twente het MER aanvaard. Als bijlage treft u de advertentie die in Het Hofweekblad en de Twentse Courant/Tubantie is gepubliceerd op woensdag 6 oktober. Korteheidshalve verwijs ik u naar de inhoud van deze publicatie.

Na 5 november 2004 zullen wij u zo spoedig mogelijk alle ingekomen opmerkingen alsmede de verslagen van de raads- en commissievergaderingen aangaande dit onderwerp toesturen.

Hoogachtend,

Namens burgemeester en wethouders van Hof van Twente,

K.J. Kelly

Hoofd afdeling Economische zaken.

BIJLAGE 1a

Brief van het bevoegd gezag d.d. 29 november 2004 waarin de Commissie uitstel van de adviestertermijn wordt verleend

Postbus 48
7490 AA Delden
Telefoon 0547 858585
Fax 0547 858890
Bank: 2850.92.790
E-mail info@hof-van-twente.nl
Website www.hof-van-twente.nl

Commissie voor de milieu-effectrapportage	
ingekomen :	10 DEC. 2004
nummer	
dossier	1378-105
kopie naar :	Do fw

Commissie mer
de heer F. Dotinga
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Uw brief van:
26 november 2004
Behandeld door:
Klaas Kelly

Uw kenmerk:
1378-104/Do/fw
Doorkiesnummer:
0547 858887

Ons kenmerk:
4685 (04)
Bezoekadres:
O.L. Vrouwestraat 16
Bentelo

Datum:
29 november 2004
Verzonden:
- 8 DEC. 2004

Bijlage(n):
Onderwerp: uitstel uitbrengen toetsingsadvies

Geachte heer Dotinga,

Bij brief van 26 november 2004 brengt u een toetsingsadvies uit op het MER Landgoed Hof van Twente. Wij zullen uw advies tot aanvulling van het MER voorleggen aan de gemeenteraad in haar vergadering van 21 december 2004. Wij verlenen u het door u gevraagde uitstel van de adviestertermijn tot en met 22 december 2004. Naar aanleiding van het besluit van de gemeenteraad zullen wij in overleg met u een nadere termijn vaststellen. Op voorhand gaan wij uit van een planning die voorziet in het ontvangen van de aanvulling door de gemeente medio januari 2005. Wij stellen de raad voor om deze aanvulling drie weken voor het indienen van zienswijzen open te stellen. Naar verwachting kunnen wij dan begin februari 2005 de aanvulling met de ingekomen zienswijzen aan u toesturen.

Hoogachtend,

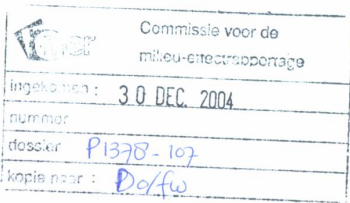
Burgemeester en wethouders van Hof van Twente,
de secretaris, de burgemeester,

Mr. D. Markvoort

Drs. A.Th.B. Bijleveld-Schouten

BIJLAGE 1b

Brief van het bevoegd gezag d.d. 22 december 2004 waarin de Commissie uitstel van advies wordt gegeven

				
Postbus 48 7490 AA Delden Telefoon 0547 858585 Fax 0547 858890 Bank: 2850.92.790 E-mail info@hof-van-twente.nl Website www.hof-van-twente.nl		Commissie mer de heer F. Dotinga Postbus 2345 3500 GH UTRECHT		
Uw brief van: 26 november 2004		Uw kenmerk: 1378-104/Da/fw	Ons kenmerk: 4685 (04)	Datum: 22 december 2004
Behandeld door: Klaas Kelly	Doorkiesnummer: 0547 858887	Bezoekadres: O.L. Vrouwestraat 16 Bentelo	Verzonden: 29 DEC. 2004	
Bijlage(n): Onderwerp: uitstel uitbrengen toetsingsadvies				
Geachte heer Dotinga, Bij brief van 26 november 2004 brengt u een toetsingsadvies uit op het MER Landgoed Hof van Twente. Wij hebben uw advies tot aanvulling van het MER voorgelegd aan de gemeenteraad in haar vergadering van 21 december 2004. De gemeenteraad heeft uw advies overgenomen en ter kennis gebracht van de initiatiefnemers. Wij verwachten medio januari 2005 de aanvulling op het mer. Deze aanvulling willen wij drie weken ter inzage leggen en gelegenheid bieden tot het maken van opmerkingen. De aanvulling met deze opmerkingen zullen wij u na afloop van de inspraaktermijn toezenden. Wij verwachten dat dit medio februari 2005 zal zijn. Zoals met u overlegd verlenen wij u hierbij uitstel van uw adviestermijn tot twee weken na ontvangst door u van de aanvulling mer met inspraakreacties. Hoogachtend, Burgemeester en wethouders van Hof van Twente, de secretaris, de burgemeester, Loco Mr. D. Markvoort Drs. A.Th.B. Bijleveld-Schouten				

BIJLAGE 1c

Brief van het bevoegd gezag d.d. 24 februari 2005 waarin de Commissie uitstel van advies wordt gegeven

Postbus 48
7490 AA Delden
Telefoon 0547-858585
Fax 0547-858586
Bank: 2850.92.790
E-mail: info@hof-van-twente.nl
website: www.hof-van-twente.nl

Commissie voor de milieu-onderzoeksmeting	
Ingekomen:	1 MAART 2005
nummer	
zaaknummer	1378-140
hoofdzaak	000

de commissie m.e.r.
de heer F. Dotinga
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Uw brief van:

Uw kenmerk:

Ons kenmerk:

Datum:

Behandeld door:
Klaas Kelly

Doorkiesnummer:
0547 858530

4685 (04)

24 februari 2005

Bezoekadres:
O.L. Vrouwestraat 16
Bentelo

Verzonden:

25 FEB. 2005

Bijlage(n):

Onderwerp: Verlengen adviestermijn MER landgoed Hof van Twente

Geachte heer Dotinga,

Naar aanleiding van uw telefonische verzoek om verlenging van de adviestermijn van de Commissie mer, delen wij u mee dat wij u tot en met 15 maart 2005 in de gelegenheid stellen uw eindadvies uit te brengen.
Wij zien uw advies met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,

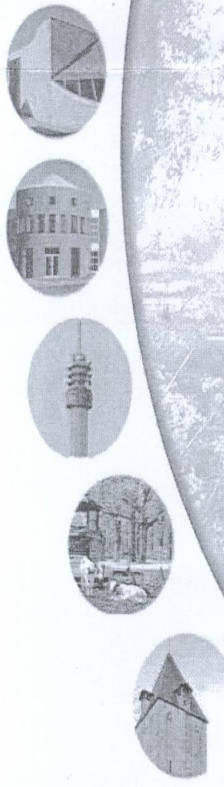
Burgemeester en wethouders van Hof van Twente,
de secretaris, de burgemeester,

Mr. D. Markvoort

Drs. A.Th.B. Bijleveld-Schouten

BIJLAGE 2

Kennisgeving van het milieueffectrapport in de Twentse Courant Tubantia d.d. 6 oktober 2004

Publicatie o.g.v. artikel 7:20 lid 2 jo
artikel 7:23 Wet Milieubeheer

Milieueffectrapport "Landgoed Hof van Twente" Start inspraakprocedure

Op 28 september 2004 heeft de raad van de gemeente Hof van Twente het Milieueffectrapport (MER) "Landgoed Hof van Twente" aanvaard. Het MER heeft betrekking op de ontwikkeling van een bungalowpark met 350 bungalows, een 18 holes golfbaan, een golfoefenbaan, driving range en centrumvoorzieningen. Het project wordt ontwikkeld door Henkerberg Vastgoed BV en zal komen te liggen ten westen van de kern Goor, ten noorden van de spoorlijn Hengelo-Zutphen en ten zuiden van het bosgebied rondom de Henkerberg.

Op grond van de Wet milieubeheer liggen vanaf **donderdag 7 oktober tot en met donderdag 4 november 2004** (4 weken) de volgende stukken ter inzage:

- Richtlijnen MER zoals vastgesteld door de gemeenteraad Hof van Twente d.d. 10 februari 2004;
- de adviezen en opmerkingen die inzake de inhoud van de richtlijnen zijn ingediend;
- het MER met bijlagenrapport zoals aanvaard bij raadsbesluit van 28 september 2004;
- ingekomen schriftelijke reacties. Deze worden zo spoedig mogelijk toegevoegd aan de ter inzage gelegde stukken.

Deze stukken liggen ter inzage op werkdagen tijdens de openingstijden van 9.00-12.00 uur op de volgende locaties:

- Sector Openbare werken, Burgemeester de Beaufortplein 1 te Markelo;
- Sector Burgerzaken, Rozenstraat 2 te Goor;
- Bibliotheek Goor, Rozenstraat 2a te Goor (tijdens openingsuren);
- Sector VROM, O.L. Vrouwestraat 16 te Benelo.

Wilt u buiten deze uren inzage in genoemde stukken, dan kunt een afspraak maken met de heer K. Kelly, hoofd afdeling economische zaken, telefoon 0547-858887. Tevens kunt u bij hem een afschrift van het MER verkrijgen. Een papieren exemplaar kost € 25,-, een cd-rom € 5,-. Kopieën van onderdelen kunt u laten maken op de bovengenoemde gemeentelijke locaties tegen betaling van de verschuldigde leges van € 0,20 per kopie.

Een ieder kan tot uiterlijk **5 november 2004** opmerkingen indienen. Krachtens artikel 7:23 lid 2 Wet Milieubeheer kunnen de opmerkingen slechts betrekking hebben op het niet voldoen van het MER aan de vastgestelde richtlijnen inzake de inhoud, het niet voldoen van het rapport aan de bij of krachtens de artikelen 7:10 en 7:11 Wet milieubeheer gestelde regels, dan wel op onjuistheden die het rapport bevat.

Opmerkingen kunnen schriftelijk worden ingediend bij de gemeenteraad van Hof van Twente, Postbus 48, 7490 AA Delden onder vermelding van "MER".

Op grond van artikel 7:24 lid 1 Wet Milieubeheer houdt de gemeenteraad van Hof van Twente op **26 oktober 2004 vanaf 20.30 uur** een hoorzitting in het voormalige gemeentehuis te Delden aan het Rensingplein 2. Als u gebruik wilt maken van deze mogelijkheid mondeling opmerkingen in te brengen, dan dient u zich uiterlijk **25 oktober 2004** aan te melden bij de raadsgriffier, de heer Avenink, telefoon 0547-858581. Afhankelijk van het aantal aanmeldingen kan er een maximum spreektijd worden opgelegd.

www.hof-van-twente.nl

BIJLAGE 2a

Kennisgeving van de aanvulling op het milieueffectrapport in het Hofnieuws d.d. 19 januari 2005

Aanvulling Milieueffectrapportage "Landgoed Hof van Twente"

Op 21 december 2004 heeft de gemeenteraad van Hof van Twente besloten het advies van de Commissie MER tot aanvulling van het MER "Landgoed Hof van Twente", over te nemen. Op 13 januari 2005 is deze aanvulling bij de gemeente binnengekomen.

De Gemeenteraad heeft, hoewel niet wettelijk verplicht, besloten deze aanvulling voor een ieder ter inzage te leggen en de gelegenheid te bieden opmerkingen in te dienen.

De volgende stukken liggen vanaf woensdag 19 januari 2005 tot donderdag 10 februari 2005 (3 weken) ter inzage:

- Het MER met bijlagenrapport zoals aanvaard bij raadsbesluit van 28 september 2004,
- Het advies van de Commissie MER zoals overgenomen bij raadsbesluit van 21 december 2004,
- De aanvulling MER zoals ingekomen op 13 januari 2005.

Deze stukken liggen ter inzage op werkdagen tijdens de openingstijden van 9.00-14.00 uur op de volgende locaties:

- Sector Openbare werken, Burgemeester de Beaufortplein 1 te Markelo
- Sector Burgerzaken, Rozenstraat 2 te Goor,
- Bibliotheek Goor, Rozenstraat 2a te Goor (tijdens openingsuren),
- Sector VROM, O.L. Vrouwestraat 16 te Bentelo

Wilt u buiten deze uren inzage in genoemde stukken dan kunt u contact opnemen met de heer K. Kelly, telefoon 0547-858530. Tevens kunt u bij hem een afschrift van de aanvulling MER verkrijgen tegen betaling van de kosten, zijnde € 5,-.

Indienen schriftelijke reacties

Een ieder kan tot uiterlijk 10 februari 2005 schriftelijk opmerkingen indienen. Deze opmerkingen kunnen slechts betrekking hebben op het niet voldoen van deze aanvulling aan het advies van de Commissie MER zoals overgenomen bij raadsbesluit van 21 december 2004 of op feitelijke onjuistheden die de aanvulling bevat.

Opmerkingen kunnen schriftelijk worden ingediend bij de gemeenteraad van Hof van Twente, Postbus 48, 7490 AA Delden onder vermelding van "MER".

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Herikerberg Vastgoed BV

Bevoegd gezag: Gemeente Hof van Twente

Besluit: bestemmingsplan

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C10.1, C10.2

Activiteit: Ontwikkeling van een recreatiecomplex, bestaande uit 350 recreatiebungalows, een 18-holes golfbaan, een golf oefenbaan en een driving range, voorzieningen als een overdekt zwembad, restaurant en sportvoorzieningen, een recreatieplas en ecologische voorzieningen.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 3 september 2003

richtlijnenadvies uitgebracht: 31 oktober 2004

richtlijnen vastgesteld: 10 februari 2004

kennisgeving MER: 6 oktober 2004

kennisgeving aanvulling op het MER: 19 januari 2005

toetsingsadvies uitgebracht: 8 maart 2005

Bijzonderheden: De initiatiefnemer wilde 350 recreatiebungalows, een 18-holes wedstrijd golfbaan met 9-holes oefenbaan en diverse voorzieningen als een overdekt zwembad, een waterplas en een golfclubhuis realiseren ten zuiden van de Herikerberg.

De Commissie adviseerde in haar richtlijnenadvies om in het MER de locatiekeuze te onderbouwen en aan te geven welke flexibiliteit in omvang en opzet het plan heeft. Voor de ontwikkeling van alternatieven diende het ordeningsprincipe van de lagenbenadering gehanteerd te worden. Het meest milieuvriendelijk alternatief kon bestaan uit een combinatie van beperking van het ruimtebeslag en een opzet die optimaal rekening houdt met het watersysteem en die de natuur versterkt. In overweging werd gegeven de economische en sociaal-culturele effecten in het MER te beschrijven. De Commissie gaf tevens een indicatie van punten die aan de orde konden komen bij de toetsing van het (bestemmings)plan aan het Overijsselse *Streekplan 2000+*.

De Commissie was van mening dat in het MER essentiële informatie ontbrak over het meest milieuvriendelijk alternatief (MMA) en over de ecologische en hydrologische effecten. Zij adviseerde de gemeente om een aanvulling op dit MER te laten opstellen. De gemeenteraad nam het voorstel om een aanvulling te laten opstellen over. De gevraagde aanvulling heeft ter visie gelegen. De Commissie had over de informatie van de aanvulling nadere vragen. De initiatiefnemer heeft daarom een mondelinge toelichting gegeven.

In het toetsingsadvies betreft de Commissie deze mondelinge informatie. De Commissie geeft in het advies aan welke nadere vragen zij had, de informatie die is gegeven en de conclusies die dit heeft opgeleverd. De Commissie is van mening dat met het MER – inclusief de aanvulling daarop en de nadere mondelinge informatie – de essentiële informatie aanwezig is voor de besluitvorming. De belangrijkste conclusies en aanbevelingen in het toetsingsadvies zijn:

- Op basis van de geboden informatie (MER, aanvulling en mondelinge informatie) en uitgaande van het programma van eisen (350 woningen en een 18-holes baan) is – naar het oordeel van de Commissie – geen eenduidig MMA-concept af te leiden;
- De ecologische informatie is matig en versnipperd gegeven, maar is voldoende om over te gaan tot besluitvorming. De Commissie adviseert de gemeente om – alvorens daartoe over te gaan – met de provincie Overijssel te overleggen hoe aan het EHS-beleid getoetst moet worden. Daarbij dient volgens de Commissie onder andere beoordeeld te worden welke compensatieplicht geldt voor aantasting van natuur en of hier aan wordt voldaan;
- De aanvulling geeft helder aan welk hydrologisch rekenmodel is gebruikt voor de inschatting van de effecten op de waterhuishouding, welke waarde moet worden toegekend aan de resultaten (nauwkeurigheid) en welke hydrologische effecten beschouwd moeten worden als leemten in kennis. Er is aannemelijk gemaakt dat de effecten op de waterstanden niet significant zijn, zeker niet buiten het plangebied. Wel wijst de Commissie erop dat in het kader van de vergunningverlening aanvullende hydrologische informatie nodig kan zijn;
- In de aanvulling wordt een nieuw voorkeursalternatief op grond van een uitgebreider golfprogramma voorgesteld. Omdat het kaartmateriaal hierover mogelijk verwarrend is vanwege het introduceren van een nieuw programma, raadt de Commissie aan om voor de besluitvorming de onderdelen van dit programma op kaart te duiden.

Samenstelling van de werkgroep:

drs. W.C.M. van Hooff
 prof.dr.ir. F.M. Maas
 drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)
 drs. J.W. Stellingwerff
 ir. K.A.A. van der Spek (alleen toetsing)

Secretaris van de werkgroep:

ir. F.D. Dotinga

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	20041104	Natuur en Milieu Overijssel	Zwolle	20041111
2.	20040311	Stichting De Groene Hof		20041111
3.	20041104	Vitens	Zwolle	20041111
4.	200410	Vereniging Verontruste Burgers van de Hof van Twente	Markelo	20041111
5.	20041103	Provincie Overijssel	Zwolle	20041111
6.	20041113	H. C. Bos, mede namens 6 in- sprekers	Markelo	20042511
7.	20041110	Vereniging Verontruste Burgers van de Hof van Twente	Markelo	20041110
8.	20041218	Vereniging Verontruste Burgers van de Hof van Twente	Markelo	20041221
	20041026	verslag hoorzitting	Delden	20041111

BIJLAGE 4a

Lijst van inspraakreacties en adviezen op de aanvulling van het MER

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	20040207	Vereniging Verontruste Burgers van de Hof van Twente	Markelo	20050210
2.	20050207	Stichting "De Groene Hof"	Diepenheim	20050211
3.	20050209	Natuur en Milieu Overijssel	Zwolle	20050214
4.	20050207	dhr. Stork	----	20050214

BIJLAGE 5

Memo van de Commissie voor de milieueffectrapportage d.d. 26 november 2004 inzake het advies om een aanvulling op het MER te laten opstellen.

MEMO MER LANDGOED HOF VAN TWENTE, 26 november 2004

De Commissie voor de m.e.r. constateert dat het voorliggende MER op twee punten essentiële tekortkomingen kent (zie hieronder: punt 1 en 2).

De Commissie adviseert de gemeente Hof van Twente om het MER aan te (laten) vullen.

Onderstaand is dit inhoudelijk beargumenteerd.

Tevens zijn enkele suggesties opgenomen die weliswaar niet essentieel zijn, maar wel bijdragen aan verbetering van het MER (zie onder punt 3). De Commissie zal op grond van de aanvulling op het MER nog bepalen of zij over deze punten t.z.t. in het toetsingsadvies opmerkingen zal maken of aanbevelingen zal formuleren.

1. MEEST MILIEUVRIENDELIJK ALTERNATIEF

De Commissie is van mening dat in het MER geen meest milieuvriendelijk alternatief (MMA) is uitgewerkt. Zoals in de richtlijnen is aangegeven dient dit alternatief gericht te zijn op beperking van het ruimtebeslag. In het MER is het gehele plangebied ingevuld, waarbij wel alternatieven met een gespreide en een geconcentreerde opzet van bungalows zijn uitgewerkt. Echter, het MER gaat voorbij aan de mogelijkheid van een geconcentreerde opzet van de golfbaan. Dit zal volgens de Commissie nog meer milieuvoordelen kunnen opleveren, zonder op de exploitatie in te leveren. De Commissie meent dat met een geconcentreerde opzet van de golfbaan de Herikervlier (onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur met beschermingsafweging van het Structuurschema Groene Ruimte) beter ontzien kan worden. Ook zou een nabij de bungalows gelegen locatie voor de oefenbaan gunstiger kunnen zijn, omdat dan minder lichthinder optreedt in het omliggende, relatief minder verstoorde gebied.

De Commissie adviseert in een aanvulling alsnog het MMA te ontwikkelen, waarbij met name het ruimtebeslag en de uitstralingseffecten van de golfbaan teruggebracht worden. Van dit MMA dienen de milieueffecten te worden beschreven en te worden vergeleken met die van de andere alternatieven.

2. KWANTIFICERING EFFECTEN OP ECOLOGIE EN WATER

De effecten zijn in het MER beschreven in verschillende hoofdstukken. Dit is inherent aan de gekozen aanpak (eerst de effecten van het voornemen verkennen, vervolgens die informatie benutten als ingrediënten voor nieuwe modellen, tot slot de effecten van die modellen scoren). De Commissie beoordeelt deze aanpak in essentie als positief.

De Commissie merkt op dat het MER rond kwalitatieve beoordelingen is opgebouwd. De conclusies dienen echter – voor zover mogelijk – gestaafd te worden met een cijfermatige onderbouwing. De Commissie meent dat dit vooral nodig is voor de aspecten ecologie en water.

Ecologie

Er is een lijst opgenomen van beschermde soorten (bijlage 5). Onduidelijk is hoe die tot stand is gekomen. Ook een kwantificering ontbreekt. Het MER bevat in bijlage 12 voor het voorkeursalternatief een goede kwalitatieve beschrijving van natuurdoeltypen en doelsoorten, maar dit ontbreekt voor de referentie en voor de andere alternatieven. Voor alle natuurdoeltypen ontbreekt een kwantificering.

Water

Het is van belang dat – gezien de waterwinning en de effecten van waterstanden op ecologie – er inzicht komt in de effecten van de verschillende alternatieven op de waterhuishouding. Dit biedt ook zicht op het kunnen nemen van mitigerende maatregelen. De

grondwaterstanden en –stromingen, cq de ontwikkelingen daarvan, zijn cruciaal. In het MER ontbreken de grondwaterstanden, zodat de berekeningen en de modelstudie niet te toetsen zijn.

De peilverlaging tengevolge van de bergingsvijvers zou volgens bijlage 13 aangevuld worden door extra kwel. Dit betekent echter ook extra infiltratie: de grootte van deze infiltratie en de effecten op natuur en op de drinkwaterwinning ontbreken in het MER.

De Commissie beveelt aan dat in een aanvulling de effecten op ecologie en op water gekwantificeerd worden. Dit houdt in dat voor de autonome ontwikkeling, voor de beide modellen (geconcentreerd en verspreid) en voor het MMA aangegeven worden:

- het percentage of de oppervlakte aan natuurdoeltypen;
- de grondwaterstanden en –stromingen en de gevolgen van veranderingen daarvan.

3. OVERIGE SUGGESTIES VOOR VERBETERING

De Commissie geeft in overweging om ook voor de volgende punten nadere of bijgestelde informatie te geven in de aanvulling, maar merkt deze niet aan als essentiële punten:

- de exploitatie en de daarvoor vereiste omvang van het bungalowpark zal in de besluitvorming een belangrijk punt zijn. Alhoewel geen milieuthema, wil de Commissie opmerken dat de cijfers op gebied van bestedingen en werkgelegenheid arbitrair zijn. Daarnaast wordt in het MER vermeld dat een opzet van 250 bungalows ten opzichte van een opzet met 350 bungalows slechts 25% aan bestedingen en werkgelegenheid oplevert: dit lijkt onlogisch;
- de effecten van enerzijds vernietiging van natuur en anderzijds creëren van nieuw natuurlijk leefgebied (natuurbouw) staan nu samen onder het ecologisch criterium Vernietiging (tabel 6.2). Natuurbouw kan beter als een apart criterium gelden;
- niet duidelijk is waarom het verspreide model, met (naar de Commissie veronderstelt) meer drooglegging vanwege de huizen in het laaggelegen dal van de Vloedgraaf, op bodem/water-aspecten neutraal scoort ten opzichte van het geconcentreerde model (tabel 8.1);
- voor de leesbaarheid en vergelijkbaarheid is het zinvol om een samenvattende overzichtstabel uit te werken, met daarin alle milieueffecten van alternatieven ten opzichte van de autonome ontwikkeling;
- wellicht ten overvloede merkt de Commissie op dat – indien een aanvulling op het MER wordt opgesteld – een aangepaste samenvatting van het MER gewenst is.

**Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Golfbaan/bungalowpark Hof van Twente te Goor
en de aanvulling daarop**

Herikerberg Vastgoed BV heeft het voornemen een recreatiecomplex 'Hof van Twente' aan te leggen ten westen van Goor, bestaande uit 350 recreatiebungalows, een 18-holes golfbaan, een golfoefenbaan en een driving range, voorzieningen als een overdekt zwembad, restaurant en sportvoorzieningen, een recreatieplas en ecologische voorzieningen. Een milieueffectrapport dient de milieu-informatie op te leveren ten behoeve van het besluit van de gemeente Hof van Twente over het bestemmingsplan

ISBN 90-421-1421-5